

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Viite: HE 13/2010 vp

Lausunto televisio-ohjelmien siirtovelvoitetta koskevasta viestintämarkkinalain muutosehdotuksesta

Viestinnän Keskusliitto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä HE 13/2010 vp, joka koskee viestintämarkkinalain siirtovelvoitetta ja televisio-ohjelmistojen tekstitysvolvollisuutta. Lausuntopyynnön mukaisesti arvioimme esitystä erityisesti siirtovelvoitteeseen liittyvien tekijänoikeuksien kannalta.

Pääviestit

1. **Siirtovelvoitteen laajuus.** Viestintämarkkinalain siirtovelvoite varmistaa, että kaapelikatsojat saavat maksuttomasti saman valtakunnallisen ohjelmatarjonnan kuin antennikatsojat. Viestinnän Keskusliiton mielestä siirtovelvoite pitäisi säilyttää nykyisessä laajuudessa. Velvoitetta ei tule supistaa, kuten hallituksen esityksessä ehdotetaan.

Siirtovelvoitteen laajuutta ei pidä ratkaista siihen liittyvien tekijänoikeudellisten seurannaisvaikutusten perusteella. Ratkaisu on tehtävä katsojien yhdenvertaisuuden näkökulmasta; heille on turvattava sama valtakunnallinen ilmaisohjelmisto kuin antennivastaanottajille.

2. **Tekijänoikeuskorvaukset.** Televisio- ja radioyhtiöt maksavat kaikista lähettämistään ohjelmista tekijänoikeuskorvaukset. Viestintämarkkinalain muutos ei vaikuta lähettäjäyritysten velvollisuuteen maksaa korvaukset ohjelmien lähettämisestä.

Lainmuutoksesta seuraa, että kaapelitelevisio-operaattoreiden on sovittava siirtovelvoitteen ulkopuolelle putoavien kanavien tekijänoikeuksista Kopioston, Teoston ja lähettäjäyritysten kanssa. Operaattorit voivat tässä tilanteessa siirtää järjestöjen laskuttamat korvaukset omien asiakkaidensa maksettaviksi, jolloin kanavat muuttuvat maksullisiksi. Toinen mahdollisuus on kanavoida korvaukset televisioyhtiöille, jolloin nämä joutuisivat maksamaan samasta ohjelmistosta kahteen kertaan.

Tässä vaiheessa tekijänoikeudellisten lisäkorvausten määrä ei ole varmuudella ennakoitavissa. Tekijänoikeusjärjestöjen voimassa olevien hinnastojen perusteella kysymys saattaa olla useista miljoonista euroista kanavaa kohden vuodessa.

3. **Ohjelmien muuttuminen maksullisiksi.** Jos kanavat muuttuvat maksullisiksi, niiden katselu vähenee ja televisioyhtiöiden katsojakontakteihin perustuvat mainostulot pienentyvät. Tällöin televisioyhtiöiden mahdollisuudet ostaa ohjelmia ja maksaa tekijänoikeuskorvauksia nykyisessä laajuudessa supistuvat. Tämä ratkaisu ei olisi televisioyhtiöiden, katsojien eikä tekijöiden etu. Paras vaihtoehto on säilyttää nykytila.

Siirtovelvoitteen laajuus

Yli 60 % suomalaisista vastaanottaa televisiolähetykset kaapeliverkon kautta. Kaapelitalouksia on noin 1 370 000 Suomen noin 2 200 000 televisiotaloudesta¹.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että kaapelitelevisio-operaattoreiden velvoitetta siirtää televisio- ja radio-ohjelmat kaapeliverkossa supistetaan nykyisestä. Siirtovelvoitteen piirissä olevat ohjelmistot määriteltäisiin heinäkuusta 2011 lukien valtioneuvoston asetuksella.

Esityksen perustelujen valossa siirtovelvoitteen piiriin jäisivät kaupallisista kanavista MTV3, Nelonen ja Suomi-TV sekä Yleisradio Oy:n valtakunnalliset ja alueelliset televisio- ja radiokanavat. Siirtovelvoitteen piiristä putoaisivat pois SubTV, JIM, Nelonen Sport, LIV, The Voice/TV Viisi ja Radio Nova.

Viestinnän Keskusliiton mielestä siirtovelvoitteen tulisi myös jatkossa koskea kaikkia valtakunnallisia televisio- ja radiokanavia, jotka ovat vapaasti vastaanotettavissa.

Siirtovelvoite varmistaa, että keskeiset ohjelmistot ovat kaikkien suomalaisten televisiokatsojien ja radion kuuntelijoiden ulottuvilla vastaanototavasta riippumatta. Siirtovelvoitteen avulla kaapelitaloudet ovat yhdenvertaisessa asemassa antennitalouksien kanssa.

Siirtovelvoite turvaa erityisesti katsojien ja kuulijoiden sananvapautta eli heidän mahdollisuuttaan vastaanottaa viestintää. Tätä seikkaa on myös perustuslakivaliokunta korostanut: velvoitteen tarkoituksena on turvata tekniseltä kannalta sananvapauden ydinalueella kuuluvaa viestin vastaanottamisen oikeutta (PeVL 19/2007 vp).

Tekijänoikeuskorvaukset

Hallituksen esitys ei koske tekijänoikeuslakia, mutta esityksellä on kuitenkin merkittäviä tekijänoikeuteen liittyviä seurannaisvaikutuksia. Tämä johtuu siitä, että kaapelioperaattorit eivät maksa erillisiä tekijänoikeuskorvauksia siirtovelvoitteen piirissä olevien ohjelmakanavien jakelusta kaapeliverkossa (tekijänoikeuslain 25 i §).

Televisio- ja radioyhtiöt maksavat kaikesta lähettämästään ohjelmasisällöstä tekijänoikeuskorvaukset. Valtakunnallisia lähetyksiä voidaan seurata koko Suomen alueella ja korvausten mitoituksessa tämä seikka on otettu huomioon. Käsillä oleva hallituksen esitys ei muuta alkuperäisten lähettäjäyritysten velvoitetta maksaa lähettämästään ohjelmasisällöstä.

Lainmuutoksen tultua voimaan kaapelitelevisio-operaattorien on sovittava siirtovelvoitteen piiristä pois jäävien televisio- ja radio-ohjelmien jakelusta kaapeliverkossa. Operaattorien neuvottelukumppaneita ovat Kopiosto ja Teosto sekä alkuperäiset lähettäjäyritykset.

Neuvottelujen lopputulosta ja korvauksen suuruutta emme tässä vaiheessa pysty arvioimaan. Tekijänoikeusjärjestöt ovat aiempina vuosina, ennen tekijänoikeuslain 25 i §:n säätämistä, antaneet sitoumuksen olla perimättä erillisiä korvauksia must carry –jakelusta. Toisaalta Kopioston voimassa olevan, ulkomaisia kanavia koskevan hinnaston perusteella laskettuna yhden kaikkiin Suomen kaapelitelevisiotalouksiin jaettavan ohjelmakanavan vuotuiseksi jakelukorvaukseksi muodostuisi **6 149 000 euroa** (0,374 euroa/kk x 12 kk x 1 370 000 kotitaloutta). Lisäksi Teoston voimassa olevan, ulkomaisia kanavia koskevan hinnaston

¹ Lähde: Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry, Toimialakatsaus 2009.

perusteella vastaava vuotuinen musiikkikorvaus vaihtelisi noin **100 000 eurosta** noin **400 000 euroon** kanavan musiikkipitoisuudesta riippuen (0,0064 euroa/kk – 0,0250 euroa/kk x 12 kk x 1 370 000 kotitaloutta).

Tekijänoikeuslain nojalla ohjelmien kaapelijakelun tekijänoikeuksista vastaa kaapelitelevisio-operaattori. On kuitenkin mahdollista, että operaattori pyrkii vyöryttämään jakelukorvaukset televisioyhtiön maksettavaksi ehtona kanavan ottamiselle jakeluun verkossaan. Tämä johtaisi tilanteeseen, jossa televisioyhtiö joutuisi maksamaan saman ohjelmasisällön samanaikaisesta jakelusta samalle yleisölle korvaukset kahteen kertaan.

Toinen vaihtoehto on, että kaapelitelevisio-operaattori maksaa korvaukset ja muuttaa jakelun maksulliseksi. Kaapelikatsojan olisi varmasti vaikea ymmärtää, miksi hän joutuu maksamaan esimerkiksi SubTV- tai LIV-kanavasta, kun naapuri katsoo samaa kanavaa ilmaiseksi antennivastaanottimellaan.

Aiemmin ilmaiseksi vastaanotettujen kanavien muuttuminen maksullisiksi vähentäisi kyseisten kanavien katselua. Tämä puolestaan vähentäisi televisioyhtiöiden mainostuloja, jotka perustuvat katsojakontaktien määrään. Tulojen pienentyessä myös yhtiöiden mahdollisuudet maksaa entisen suuruisia tekijänoikeuskorvauksia vähenisivät. Tosiasiallinen seuraus kaapelijakelun ”lisäkorvauksista” tekijöille saattaisi siis johtaa ”alkuperäiskorvauksien” pienentymiseen.

Johtopäätös

Viestinnän Keskusliiton mielestä siirtovelvoitteen laajuutta ei pidä ratkaista siihen liittyvien tekijänoikeudellisten seurannaisvaikutusten perusteella. Ratkaisu on tehtävä kaapeliverkon piirissä olevien vastaanottajien etua silmällä pitäen. Heille on taattava lainsäädännön keinoin mahdollisuus vastaanottaa samat valtakunnalliset lähetykset kuin antennivastaanottajille. Tekninen vastaanottotapa ei saa rajoittaa kansalaisten oikeutta vastaanottaa viestintää. Siirtovelvoite pitää siis säilyttää nykyisessä laajuudessa.

Esityksen tekijänoikeudellisia seurauksia ja mahdollisten lisäkorvausten suuruutta on vaikea ennakoida luotettavasti, jos siirtovelvoitetta supistetaan. Televisio-ohjelmien muuttaminen maksulliseksi vähentäisi kuitenkin varmuudella ohjelmien katselua, pienentäisi televisioyhtiöiden tuloja ja vaikuttaisi lopulta kielteisesti myös oikeudenhaltijoiden asemaan. Katsojien kannalta kyseessä olisi monipuolisen ilmaisen ohjelmatarjonnan merkittävä heikennys.

Viestinnän Keskusliitto ry

Satu Kangas
johtaja, lakiasiat ja viestintäpolitiikka

Viestinnän Keskusliitto on joukkoviestintäalan ja graafisen teollisuuden kattojärjestö, joka edistää toimialan yleisiä toimintaedellytyksiä tavoitteenaan turvata monipuoliset viestintäpalvelut suomalaisille. Viestinnän Keskusliitto edustaa noin 800 yritystä ja yhteisöä, jotka työllistävät noin 24.000 henkilöä. Edustettujen yritysten osuus joukkoviestintämarkkinoista on noin 80 %. Keskusliiton jäseniä ovat Aikakauslehtien Liitto, Graafinen Teollisuus, Sanomalehtien Liitto, Suomen Kustannusyhdistys, Suomen Radioiden Liitto ja Suomen Televisioiden Liitto.

Lisätietoja lausuntoon liittyen antavat tarvittaessa:

Håkan Gabrielsson
Toimitusjohtaja
hakan.gabrielsson@vkl.fi
Puhelin 09 2287 7304
GSM 050 558 1048

Satu Kangas
Johtaja, lakiasiat ja viestintäpolitiikka
satu.kangas@vkl.fi
Puhelin 09 2287 7305
GSM 050 433 7250